

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องความคิดเห็นของครูและนักเรียนเกี่ยวกับหนังสือเรียน วิชาหลักภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เล่ม 1 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูและนักเรียนเกี่ยวกับหนังสือเรียน วิชาหลักภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เล่ม 1 ของกระทรวงศึกษาธิการ ในด้านรูปเล่ม เนื้อหา การใช้หนังสือเรียน ตลอดจนปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงหนังสือเรียนในโอกาสต่อไป

2. เพื่อศึกษาสภาพการเรียนการสอนจากหนังสือเรียน และความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาหลักภาษาไทย

3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและนักเรียนเกี่ยวกับหนังสือเรียนวิชาหลักภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เล่ม 1 ของกระทรวงศึกษาธิการ ตลอดจนการเรียนการสอนวิชาหลักภาษาไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

หลังจากได้สัมภาษณ์ครูที่สอนภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 5 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 5 คน และได้ศึกษาหนังสือวารสาร เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้แล้ว ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม 1 ชุด สำหรับครูที่สอนภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และอีก 1 ชุด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แบบสอบถาม

มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ เคมีค่า มาตราส่วนประเมินค่า และแบบสอบถามชนิดปลายเปิด
 ถามเกี่ยวกับหนังสือต่าง ๆ รวมทั้งการเรียนการสอนหลักภาษาไทย นำแบบสอบถามที่
 สร้างขึ้นเสนอขอค่าปรึกษาจากอาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย แล้วนำไปทดลองใช้กับครูสอนภาษา
 ไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 8 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 50 คน
 ในโรงเรียนที่มีชื่อตัวอย่างประชากร หลังจากได้นำมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องเรียบร้อยแล้ว
 จึงได้นำไปใช้กับครูทุกคนที่สอนวิชาภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
 ปีที่ 1 โรงเรียนละ 40 ฉบับ ในโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนเอกชนเฉพาะเขตกรุงเทพมหานคร
 ประเภทละ 8 โรงเรียน ได้แบบสอบถามของครูคืนมา 30 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ
 85.71 และได้คัดเลือกแบบสอบถามของนักเรียนฉบับที่สมบูรณ์ที่สุดรวมเป็นจำนวน 480 ฉบับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์เหล่านั้นมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละในเรื่องเกี่ยวกับ
 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 ในเรื่องเกี่ยวกับหนังสือเรียนวิชาหลักภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเล่ม 1 ของกระทรวง
 ศึกษาธิการ หาค่าร้อยละในเรื่องการใช้หนังสือเรียนและการเรียนการสอนวิชาหลักภาษาไทย
 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและนักเรียนเกี่ยวกับหนังสือเรียนโดยใช้ค่าที (t - test)
 ทดสอบความมีนัยสำคัญ

สรุปผลการวิจัย

ภาคที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างประชากรแบ่งเป็น 2 ฝ่ายด้วยกันคือ ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยชั้น
 มัธยมศึกษาปีที่ 1 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1. ครูผู้สอนที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมดเป็นหญิง ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง
 20 - 25 ปี มีคุณวุฒิทางการศึกษาในระดับปริญญาตรี เรียนวิชาเอกภาษาไทยและวิชาโทอื่นๆ

เกี่ยวกับประสบการณ์ในการสอนส่วนมากเป็นครู 1 - 5 ปี และสอนวิชาภาษาไทยรวมทั้งวิชา
หลักภาษาไทย 1 - 5 ปีมาแล้วเช่นกัน ครูส่วนมากสอนวิชาภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
มาเป็นเวลา 2 ปี

ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับวิชาภาษาไทยนั้น ส่วนมากเห็นว่าวิชา
ภาษาไทยน่าสนใจ น่าศึกษา ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 66.67 ชอบสอนวิชาหลักภาษาไทย เหตุผล
ที่ชอบสอนนั้นให้เหตุผลว่า วิชานี้มีความสำคัญและมีประโยชน์แก่นักเรียน มีใจรักวิชานี้มาก
ส่วนครูที่ไม่ชอบสอนวิชานี้เพราะนักเรียนไม่สนใจเรียน และครูไม่มั่นใจว่ามีความรู้ดีพอ

เกี่ยวกับความรู้เรื่องหลักสูตรวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
ปีการศึกษา 2521 ครูส่วนใหญ่มีความต้องการได้รับการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตรใหม่
เป็นอย่างมาก และมีความต้องการได้รับการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการใช้หนังสือเรียนและ
ต้องการได้เห็นการสาธิตการสอนวิชาหลักภาษาไทยตามหลักสูตรใหม่มากที่สุด เพราะครู
จำนวนมากที่สุดไม่ได้รับประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับเรื่องนี้ การใช้หนังสือเรียนเล่มนี้ในการเรียน
การสอนนั้นครูส่วนมากเพิ่งเริ่มใช้เมื่อภาคต้น ปีการศึกษา 2522

2. นักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 58.13 เป็นหญิง ส่วนใหญ่เห็นว่าวิชาภาษาไทย
เป็นภาษาของชาติควรเชิดชูไว้ รองลงไปเห็นว่า ควรศึกษาภาษาของเราเองให้เข้าใจ
แจ่มแจ้ง นักเรียนร้อยละ 62.50 ชอบเรียนวิชาหลักภาษาไทย เพราะเห็นว่าภาษาไทยเป็น
ภาษาของชาติไทย รองลงไปเห็นว่า สนุกและเพลิดเพลิน ส่วนเหตุผลที่ไม่ชอบเรียนนั้นเห็นว่า
วิชาหลักภาษาไทยเรียนยาก สับสนในการเรียน

ภาคที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับหนังสือเรียนวิชาหลักภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เล่ม 1

1. ความคิดเห็นของครูภาษาไทยและนักเรียนในค่านเนื้อหาและวิธีการเขียน
หนังสือเรียน ส่วนใหญ่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ที่มีความเห็นตรงกันคือ เห็นด้วย
มากที่สุดคว่าบทเรียนควรมีส่วนที่เป็นบทสรุปเพื่อให้ผู้อ่านเกิดความคิดรวบยอด ครูยังเห็นด้วยมาก
ที่สุดในเรื่องเนื้อหาในหนังสือเรียนมีความเหมาะสมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของวิชาภาษาไทย
โดยเน้นการใช้ภาษาเป็นเครื่องมือสื่อสาร นักเรียนเห็นด้วยมากเป็นอันดับรองลงไปในเรื่อง

หนังสือเรียนเสนอความรู้ทางหลักภาษาไทยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน

2. ความคิดเห็นของครูและนักเรียนในเรื่องแบบฝึกหัดของหนังสือเรียนส่วนใหญ่แล้วไม่แตกต่างกัน ทั้งสองฝ่ายเห็นด้วยมากที่สุดว่า ครูมีแบบฝึกหัดเมื่อจบเนื้อหาของแต่ละบท และมีความเห็นด้วยมากเป็นอันดับรองลงไปว่าแบบฝึกหัดเหล่านี้สามารถนำไปปรับปรุงเป็นข้อทดสอบได้

3. ความคิดเห็นของครูและนักเรียนด้านภาพประกอบของหนังสือเรียนส่วนใหญ่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ครูเห็นด้วยมากที่สุดว่าหนังสือเรียนเล่มนี้แทบจะไม่มีภาพประกอบเลยทั้งนี้ครูมีใจมาก ซึ่งนักเรียนก็เห็นด้วยในเรื่องนี้เช่นกัน แต่เห็นด้วยมากที่สุดว่าภาพที่มีอยู่ในหนังสือเรียนนั้นมีความเหมาะสมและสัมพันธ์กับเนื้อหา

4. ในด้านรูปเล่มของหนังสือเรียนนั้นครูและนักเรียนมีความเห็นแตกต่างกันเป็นส่วนใหญ่ที่ระดับนัยสำคัญ .01 ครูเห็นว่าสภาพกระดาษปก เนื้อกระดาษไม่แข็งแรง ง่ายไม่ใคร่เคลือบพลาสติกให้คงทน และกระดาษที่พิมพ์ไม่ขาวสะอาด ไม่ทนทาน และไม่ใคร่มาตรฐานนัก รวมทั้งภาพปกหนังสือเรียนใช้ภาพไม่เหมาะสมกับเนื้อหาของวิชานี้ และภาพไม่ทันสมัย แต่นักเรียนไม่อาจชี้ขาดลงไปได้ว่าเรื่องนี้เป็นอย่างไรมาก่อนแต่แสดงความคิดเห็นว่าภาพปกและภาพในหนังสือเรียนไม่น่าสนใจเท่าที่ควร นักเรียนมีความเห็นด้วยมากที่สุดว่าหนังสือเล่มนี้มีขนาดพอเหมาะ ไม่หนาเกินไปสะดวกในการหยิบใช้

5. ในเรื่องการพิมพ์หนังสือเรียนครูและนักเรียนมีความคิดเห็นตรงกันเป็นส่วนใหญ่ ครูมีความเห็นด้วยมากที่สุดว่า การพิมพ์ย่อหน้า การเว้นวรรค การเว้นช่องว่าง ตอนบน ตอนล่าง ด้านข้างของหนังสือแต่ละหน้าทำได้เหมาะสมและมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยดี อันดับรองลงไปคือเห็นด้วยว่าขนาดของตัวอักษรที่พิมพ์มีขนาดชัดเจนเหมาะสมกับสายตาของนักเรียน ซึ่งนักเรียนเห็นด้วยมากในเรื่องทั้งสองนี้เช่นกัน

6. ครูและนักเรียนมีความคิดเห็นส่วนใหญ่ตรงกันในเรื่องส่วนประกอบต่างๆ ของหนังสือเรียน ทั้งสองฝ่ายมีความเห็นว่าหนังสือเรียนน่าจะมีบรรณานุกรมท้ายเล่มหรือ

ท้ายบท เพื่อจะได้มีความกระจ่างพอที่จะสืบสวนค้นคว้าต่อไป และรองลงไปคือ เห็นด้วยว่า หนังสือเรียนน่าจะมีกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละบทเสนอแนะไว้ท้ายบทเรียนด้วย

ภาคที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้หนังสือเรียนและการเรียนการสอนวิชาหลักภาษาไทย

1. ครูและนักเรียนใช้หนังสือเรียนวิชาหลักภาษาไทยยึดเป็นหลักในการเรียนการสอนวิชาหลักภาษาไทยมากที่สุด และใช้หนังสือเรียนนั้นตลอดทั้งเล่มทุกบท แต่ครูมีหนังสืออื่นประกอบด้วย การใช้หนังสือเรียนจะใช้เป็นบางชั่วโมงที่มีการสอนหลักภาษาไทย หลังจากการอ่านหนังสือเรียนแล้ว ต้องมีการอธิบาย และเข้าใจหนังสือเรียนบ้าง เป็นบางตอน ลักษณะการเรียนการสอนวิชาหลักภาษาไทยจากหนังสือเรียนนั้น ครูให้คำตอบว่าครูอธิบายและให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดจากหนังสือเรียน นักเรียนเห็นว่าครูอธิบายแล้วให้นักเรียนเปิดหนังสือดูตามไปช่วยมากที่สุด
2. ครูและนักเรียนประสบปัญหาการใช้หนังสือเรียนมากพอสมควร ซึ่งครูจะแก้ปัญหาได้เสมอ แต่นักเรียนแก้ปัญหาได้เป็นบางครั้ง ครูและนักเรียนได้แสดงความเห็นว่าเนื้อหาบางเรื่องยากเกินไปสำหรับความรู้ของนักเรียน เนื้อหาบางเรื่องอธิบายไว้รวบรัดเกินไปไม่กระจ่างเพียงพอ และหนังสือเรียนบางตอนใช้ภาษายากเกินกว่านักเรียนจะเข้าใจ
3. ครูและนักเรียนส่วนใหญ่พอใจหนังสือเรียนวิชาหลักภาษาไทยพอสมควร และให้ความเห็นว่า การสอนวิชาหลักภาษาไทย สัมพันธ์กับวิชาอื่นทั้งในหมวดวิชาภาษาไทยหรือในหมวดวิชาอื่นจะเป็นการดีมาก
4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาหลักภาษาไทยจากหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยชุดทักษะสัมพันธ์เล่ม 1 นั้นครูและนักเรียนส่วนใหญ่ต่างเห็นสอดคล้องกันว่า ทำให้นักเรียนมีความสังเกตทางด้านภาษาดีขึ้น ครูจำนวนรองลงไปเห็นว่า ทำให้ฝึกการใช้ความคิดวิจารณ์งาน นักเรียนชั้นต้นรองลงไปเห็นว่า การเรียนการสอนวิชาหลักภาษาไทยน่าสนใจขึ้น ดังนั้นครูและนักเรียนจึงให้ความเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนว่า ควรเรียนวิชาหลักภาษาไทยจากหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยชุดทักษะสัมพันธ์ควบคู่กับหนังสือเรียนวิชาหลักภาษาไทย และอาจ

จัดวิชาหลักภาษาไทยเป็นชั่วโมงบ้างสำหรับเนื้อหาวิชาบางเรื่อง ครูและนักเรียนจำนวน
 รองลงไปเห็นว่าควรแยกเรียนวิชาหลักภาษาไทยชั่วโมงหนึ่งต่างหากในหนึ่งสัปดาห์ เพราะ
 เมื่อไม่มีการแบ่งชั่วโมงเรียนที่แน่นอน นักเรียนจึงจะเลยไม่ค่อยนำหนังสือมาเรียนในชั่วโมง
 สอนวิชาหลักภาษาไทย

5. หลังจากการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การเรียนการสอนวิชาหลักภาษาไทย
 และการใช้หนังสือเรียนวิชาหลักภาษาไทยแล้ว ครูส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า การเรียนการสอน
 วิชาหลักภาษาไทยน่าสนใจและง่ายขึ้น รวมทั้งผู้เรียนได้พัฒนาความคิด และรู้จักสังเกตมากขึ้น
 สำหรับนักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่า ผู้เรียนสามารถนำหลักภาษาไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน
 รองลงไปเห็นว่าผู้เรียนได้พัฒนาความคิดและรู้จักสังเกตมากขึ้น อย่างไรก็ตามยังมีครูและนักเรียน
 จำนวนมากเป็นอันดับที่ 2 และอันดับที่ 3 เห็นว่า ผู้เรียนยังยุ่งยากต่อการจำกฎเกณฑ์ทางหลัก
 ภาษาไทย วิชานี้ยังเป็นวิชาที่ยาก น่าเบื่อหน่าย

ภาคที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหนังสือเรียน

1. เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรใหม่ ควรผลิตหนังสือเรียนออกมาให้
 เพียงพอก่อน รวมทั้งถ้าได้มีการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตรใหม่ และการใช้หนังสือเรียน
 อย่างกว้างขวางด้วยจะเป็นการดียิ่ง
2. ควรทำเฉลยแบบฝึกหัดในคู่มือการสอนหลักภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
 เล่ม 1 ด้วย
3. เนื้อหาของหนังสือเรียนควรเหมาะสมและสอดคล้องกับความสนใจของ
 นักเรียนในระบับนี้ และเป็นเรื่องที่น่าสนใจนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันให้มากที่สุด
4. ควรปรับปรุงเรื่องภาพประกอบให้ เป็นสิ่งที่ดึงดูดความสนใจ รูปเล่มควร
 ให้มีมาตรฐานมั่นคงถาวร

การอภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของครูและนักเรียนเกี่ยวกับหนังสือเรียนหลักภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเล่ม ๑" ผู้วิจัยได้แยกการอภิปรายออกเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

ก. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ครูที่เป็นตัวอย่างประชากรทั้งหมด 30 คน เป็นหญิง ส่วนใหญ่ยังมีอายุน้อยคืออายุระหว่าง 20 - 25 ปี และมีประสบการณ์ในการเป็นครูและในการสอนวิชาภาษาไทยน้อยเช่นกันคือ ประมาณ 1 - 5 ปี ถึงแม้ว่าจะเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ไม่มาก แต่ส่วนใหญ่ก็มีวุฒิทางการศึกษาคือ จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี และศึกษาวิชาภาษาไทยเป็นวิชาเอกมาโดยตรง ซึ่งทำให้ครูมีศรัทธาและรักในวิชาชีพของตนเอง เห็นว่าวิชาภาษาไทยเป็นภาษาที่น่าสนใจ น่าศึกษา ควรเชิดชูภาษาของเราเอง ทั้งควรศึกษาให้เข้าใจแจ่มแจ้ง จะเห็นได้ว่าพื้นฐานของครูภาษาไทยส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี การเรียนการสอนวิชานี้ควรจะมีแนวโน้มที่ดีในอนาคต แต่ครูภาษาไทยจำนวนหนึ่งในสาม ยังไม่ชอบสอนวิชาหลักภาษาไทย เพราะนักเรียนไม่สนใจเรียนวิชานี้ และขาดความมั่นใจในเนื้อหาวิชาการ ครูที่พอใจสอนวิชาหลักภาษาไทยเพราะเห็นว่า วิชานี้มีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อนักเรียนเป็นส่วนใหญ่ มีครูเป็นจำนวนน้อยร้อยละ 5.45 ตอบว่า มีความรู้ในวิชานี้ดี และรู้จักวิธีสอนที่ไคผล ทำให้มองเห็นปัญหาในเรื่องนี้ว่า ครูขาดความแม่นยำทางเนื้อหาวิชา และไม่ทราบจะสอนวิชานี้ให้เกิดผลไค้อย่างไร ผลจากการวิจัยครั้งนี้ต่างไปจากการวิจัยในปี พ.ศ. 2508 ของ ประภาศรี สุขบรรทัด บ้างเล็กน้อยคือ ประภาศรีพบว่าครูส่วนใหญ่เป็นหญิง ส่วนมากมีอายุประมาณ 24-29 ปี มีวุฒิปริญญา และมีประสบการณ์ในการสอนมาแล้ว 7 - 10 ปี เหตุผลที่ชอบสอนนั้นเพราะเห็นว่า มีประโยชน์ และเหตุผลที่ไม่ชอบสอนเพราะเห็นว่า ภาษาไทยเรียนยาก สอนยาก¹ จะเห็นได้ว่าสถานภาพของครูภาษาไทยรวมทั้งวิชาหลักภาษาไทย ส่วนใหญ่มีอายุ

¹ประภาศรี สุขบรรทัด "การสำรวจการเรียนการสอนวิชาหลักภาษาไทยในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นสายสามัญในจังหวัดพระนคร" หน้า 141 - 143.

และประสบการณ์น้อยกว่าเดิม แต่มีคุณวุฒิสูงขึ้นกว่าเดิม

การวิจัยพบว่า มีครูเป็นส่วนน้อยที่ได้รับการอบรมและร่วมสัมมนาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร หนังสือเรียนและได้เห็นการสาธิตการสอนวิชาภาษาไทย รวมทั้งวิชาหลัก-ภาษาไทย ครูภาษาไทยที่ไม่ได้มีประสบการณ์ดังกล่าวโดยตรงก็ได้อแสวงหาความรู้โดยการศึกษาค้นคว้า วารสาร และเอกสารต่าง ๆ กันเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นครูจึงมีความต้องการรับการอบรม สัมมนาในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างมาก เพราะเห็นประโยชน์จากการได้รับความรู้จากแหล่งนี้มากที่สุด

นักเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากร 480 คนนั้น ส่วนใหญ่ร้อยละ 58.13 เป็นหญิง และมีความเห็นว่าวิชาภาษาไทยเป็นภาษาของชาติควรเชิดชูไว้ ควรศึกษาภาษาของเราเองให้เข้าใจแจ่มแจ้ง ส่วนใหญ่ชอบเรียนวิชาหลักภาษาไทย มีนักเรียนร้อยละ 37.50 ไม่ชอบเรียนวิชานี้ เหตุผลที่ชอบเรียนนั้นส่วนใหญ่ตอบว่าเพราะเป็นภาษาของชาติไทย ที่ชอบเรียนเพราะเห็นประโยชน์ของวิชานี้มีเพียงร้อยละ 9.90 และเหตุผลที่ไม่ชอบเรียนนั้นนักเรียนร้อยละ 52.90 ตอบว่า เรียนยาก และสับสน ดังนั้นปัญหาการเรียนการสอนวิชาหลักภาษาไทยของนักเรียนยังมีอยู่มากพอสมควร ทิศนคติของนักเรียนต่อวิชาหลักภาษาไทยนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ผกาศรี หงส์นาค¹ พรสวรรค์ วงศ์วิไลทอง² และ สมชาติ ศิริวงศ์³

¹ ผกาศรี หงส์นาค, "การเรียนการสอนหลักภาษาไทยในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา," บทความย่อ.

² พรสวรรค์ วงศ์วิไลทอง, "ปัญหาการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2515," (วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515), หน้า 50.

³ สมชาติ ศิริวงศ์, "ปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนช่างกลวิทยา กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2519," (วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519), หน้า 54.

ข. ข้อมูลเกี่ยวกับหนังสือเรียนวิชาหลักภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เล่ม 1

1. ความคิดเห็นของครูและนักเรียนเกี่ยวกับเนื้อหาและวิธีการเขียนหนังสือส่วนใหญ่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ครูและนักเรียนมีความเห็นสอดคล้องกันว่า บทเรียนควรมีส่วนที่เป็นบทสรุปเพื่อให้เกิดความคิดรวบยอด ครูเห็นด้วยมากที่สุดว่าเนื้อหาในหนังสือเรียนมีความเหมาะสมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของวิชาภาษาไทย โดยเน้นการใช้ภาษาเป็นเครื่องมือสื่อสาร นักเรียนเห็นด้วยมากเป็นอันดับรองลงไปว่าหนังสือเรียนเสนอความรู้ทางหลักภาษาไทยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน จะเห็นได้ว่าในค่านี้อาณาของหนังสือเรียนวิชาหลักภาษาไทยที่กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ จัดทำขึ้นครั้งนี้ ตามความคิดเห็นของครูและนักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่า ทำได้สมความมุ่งหมายของหลักสูตรที่เน้นประโยชน์เพื่อการสื่อสาร ต่างจากความเห็นของครูและนักเรียนต่อหนังสือเรียนหลักภาษาไทยที่ใช้ในหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้นฉบับพุทธศักราช 2503 ซึ่ง มัทนียา แสงสัจจรัตน์ ได้วิจัยไว้ว่ามีปัญหา เนื้อเรื่องหนังสือเรียนหลักภาษาไทยไม่สอดคล้องกับการใช้ภาษา และหนังสือเรียนไม่ไ้มาตราฐาน¹

2. ความคิดเห็นของครูในเรื่องภาพประกอบของหนังสือเรียนและค่านี้อาณาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ครูเห็นด้วยมากที่สุดว่าหนังสือเรียนเล่มนี้แทบจะไม่มีภาพประกอบเลย ทั้งนี้ควรจะมีให้มาก นักเรียนเห็นด้วยในเรื่องนี้แต่เห็นด้วยมากที่สุดว่าภาพที่มีในหนังสือเรียนนั้นมีความเหมาะสมและสัมพันธ์กับเนื้อหา นักเรียนไม่อาจตัดสินใจได้ในเรื่องรูปเล่มว่าเป็นอย่างไร แต่เห็นด้วยมากที่สุดว่าหนังสือเล่มนี้มีขนาดพอเหมาะไม่หนาเกินไป สะดวกในการหยิบใช้ ครูวิเคราะห์ได้ว่าสภาพกระดาษปกเนื้อกระดาษไม่ดี ขาดง่าย ไม่เคลือบพลาสติกให้คงทน กระดาษที่ใช้พิมพ์ไม่ขาวสะอาด ไม่ทนทาน และไม่ไ้มาตราฐานนัก นักเรียนมองเห็นว่าภาพปกและภาพในหนังสือเรียน ไม่น่าสนใจเท่าที่ควร

¹ มัทนียา แสงสัจจรัตน์, "ปัญหาการใช้แบบเรียนภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2514" หน้า 57.

เรื่องภาพประกอบ และรูปเล่มของหนังสือเรียนนี้ผู้ใช้หนังสือเรียนย่อมต้องการหนังสือที่มี
 สิ่งที่น่าสนใจ ไซ้กระตาะสี และรูปเล่มคงทน ประณีต งดงาม และมีราคาเหมาะสม จาก
 งานวิจัยด้านหนังสือเรียนภาษาไทยจะพบปัญหาในค่านี้นี้เสมอ เช่น ปี 2519 ในงานวิจัย
 ของสุกัญญา โชติภวนิช เกี่ยวกับหนังสือแบบเรียนวิชาวรรณคดีไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
 พบว่า ครูและนักเรียนส่วนมากเห็นว่า การเย็บเล่มหนังสือไม่ถาวร ควรเย็บเล่มให้พอใช้
 ได้ ราคาให้ถูกลงและควรไซ้กระตาะสีให้ดีกว่าที่ไซ้อยู่¹ หรือในงานวิจัยของ ปทุม
 พงษ์สุชาติ เรื่องวิเคราะห์หนังสืออ่านประกอบวิชาประวัติศาสตร์วรรณคดีได้ผลว่า สภาพกระตาะ
 ปกยังมีคุณภาพไม่คุ้มค่ามาตรฐาน และออกแบบปกไม่ดึงดูดใจผู้อ่าน ขนาดเล่มใหญ่เกินไป
 หยิบใช้ไม่สะดวก² เกี่ยวกับขนาดของหนังสือเรียนวิชาหลักภาษาไทย ซึ่งนักเรียนเห็นว่า
 มีขนาดพอเหมาะ ไม่หนาเกินไปสะดวกในการหยิบใช้นี้ต่างกับงานวิจัยของ มัทนียา
 แสงสัจจรัตน์ ได้ผลว่า นักเรียนเห็นว่าขนาดของหนังสือแบบเรียนหลักภาษาไทยในหลักสูตร
 เดิมซึ่งมีขนาดเล็กกว่าและกระตาะดีกว่าหนังสือเรียนวิชาหลักภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
 เล่ม 1 ของกระทรวงศึกษาธิการนี้มีขนาดเหมาะสมสะดวกในการใช้³ ดังนั้นเรื่องขนาด
 รูปเล่มและภาพประกอบของหนังสือเรียน ผู้จัดทำหนังสือเรียนควรไ้ค่นำเรื่องนี้ไปพิจารณา
 ประกอบการผลิตหนังสือเรียนในโลกาต่อไป จะไ้ไ้ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องนี้

¹สุกัญญา โชติภวนิช, "วิเคราะห์แบบเรียนวิชาวรรณคดีไทยชั้นมัธยมศึกษา
 ปีที่ 3," หน้า 120.

²ปทุม พงษ์สุชาติ, "การวิเคราะห์หนังสืออ่านวิชาประวัติศาสตร์วรรณคดี ประโยชน์
 ศึกษาตอนปลาย," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทตามบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลง
 กรณ์มหาวิทยาลัย, 2520), หน้า 100.

³มัทนียา แสงสัจจรัตน์, "ปัญหาการใช้แบบเรียนภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษา
 ตอนต้น ปีการศึกษา 2514," หน้า 58.

3. เกี่ยวกับการพิมพ์และส่วนประกอบอื่น ๆ ของหนังสือเรียน ได้ผลการวิจัย ดังนี้คือ ครูและนักเรียนมีความเห็นตรงกันเป็นส่วนใหญ่ ครูและนักเรียนเห็นด้วยว่า ขนาดของตัวอักษรที่ใช้พิมพ์มีขนาดชัดเจนเหมาะสมกับสายตาของนักเรียน การพิมพ์ เว้นช่องและระยะต่าง ๆ ทำได้เหมาะสมและเป็นระเบียบเรียบร้อยดี ตัวอักษรที่ใช้พิมพ์มีรูปร่างสวยงามชัดเจนถูกต้องดี และมีความเห็นตรงกันว่า หนังสือเรียนน่าจะมีบรรณานุกรมท้ายเล่มหรือท้ายบท เพื่อจะได้มีความกระจ่างพอที่จะสืบสวนค้นคว้าต่อไป และเห็นว่า หนังสือเรียนน่าจะมีกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละบทเสนอแนะไว้ท้ายบทเรียนด้วย ทั้งนี้เพราะเมื่อจบเนื้อเรื่องก็มีเพียงแบบฝึกหัดในคอนท้าย และมีกิจกรรมบอกไว้บ้าง เป็นกิจกรรมที่จะทำแบบฝึกหัดเท่านั้น มีกิจกรรมการเรียนการสอนหรือเกมส์การสอนเสนอแนะไว้ อย่างหนังสือเรียนวรรณคดีไทย หรือหนังสือเรียนภาษาไทยชุดทักษะสัมพันธ์ และครูผู้สอนได้ประสบปัญหาเรื่องไม่รู้จักวิธีสอนที่ได้ผลดีในการสอนหลักภาษานี้เป็นจำนวนมากพอสมควร (จากตารางที่ 3) จึงมีผลให้ไม่ชอบสอนวิชาหลักภาษาไทย ดังนั้นถ้าได้มีการเสนอแนะกิจกรรมหรือเกมส์การสอนต่าง ๆ ไว้ในหนังสือเรียนหรือในคู่มือการสอนจะช่วยครูวิชาหลักภาษาไทยได้เป็นอย่างมาก

ค. การใช้หนังสือเรียนและการเรียนการสอนหลักภาษาไทย

ครูและนักเรียนยึดหนังสือเรียนวิชาหลักภาษาไทยเป็นหลักในการเรียนการสอนวิชาหลักภาษาไทยมากที่สุด ถึงแม้ว่าจะประสบปัญหาในการใช้หนังสือเรียนพอสมควร แต่ครูส่วนใหญ่ก็สามารถแก้ปัญหาเองได้ และนักเรียนสามารถแก้ปัญหาได้เป็นบางครั้ง ครูและนักเรียนมีความพึงพอใจในหนังสือเรียนพอสมควร จากการตอบแบบสอบถามพบว่า การเรียนการสอนจากหนังสือเรียนที่ใช้มากที่สุดคือ ครูอธิบายแล้วให้นักเรียนเปิดหนังสือดูตามไปด้วย ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดจากหนังสือ และครูอธิบายประกอบการซักถามในหนังสือเรียน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอน ครูและนักเรียนส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะเรียนวิชาหลักภาษาไทยจากหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยชุดทักษะสัมพันธ์ควบคู่ไปกับหนังสือเรียนวิชาหลักภาษาไทย และอาจจัดวิชาหลักภาษาไทยเป็นชั่วโมงบ้างสำหรับบางเนื้อหา ซึ่งตรงกับความประสงค์ของคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรหมวดวิชาภาษาไทย และผู้จัดทำ

หนังสือเรียนที่กล่าวไว้ในคำนำหนังสือเรียนวิชาหลักภาษาไทย¹

หลังจากการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร เปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย และใช้หนังสือเรียนวิชาหลักภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเล่ม 1 ของกระทรวงศึกษาธิการแล้ว ครูส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า การเรียนการสอนวิชาหลักภาษาไทยน่าสนใจและง่ายขึ้น รวมทั้งผู้เรียนได้พัฒนาความคิดและรู้จักสังเกตมากขึ้น นักเรียนให้ความเห็นว่าสามารถนำหลักภาษาไทยไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ดี ดังนั้นการเรียนการสอนวิชานี้จึงมีแนวโน้มที่ดีขึ้น แต่การที่ยังมีครูและนักเรียนจำนวนมากพอสมควร ไม่ชอบเรียนวิชานี้ และเห็นว่ายังยุ่งยากต่อการจากกฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์ และยังเป็นวิชาที่น่าเบื่อหน่าย อาจเป็นเพราะเพิ่งมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรและการเรียนการสอน ซึ่งทั้งครูขาดประสบการณ์ตรงมิได้รับการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับเรื่องนี้ และอาจเป็นเพราะครูส่วนใหญ่เพิ่งเริ่มใช้ และให้นักเรียนใช้หนังสือเล่มนี้เมื่อต้นปีการศึกษา 2522 นี้เอง ทำให้ความพร้อมและความเข้าใจในหนังสือเรียนยังไม่แจ่มแจ้งเท่าที่ควร ถ้าได้พยายามปรับปรุงวิธีการสอน และรู้จักใช้หนังสือเรียนไม่ให้เป็นสิ่งน่าเบื่อหน่าย สำหรับนักเรียนนำไปสู่กระแงหนึ่ง เชื่อได้ว่าวิชานี้จะได้รับความสนใจจากนักเรียนทวีขึ้นตามลำดับ หรือจากที่นักเรียนได้เห็นและได้รับคุณค่าของวิชานี้แล้ว

ข้อเสนอแนะของผู้วิจัย

1. กระทรวงศึกษาธิการควรปรับปรุงหลักสูตรและหนังสือเรียนอยู่เสมอ เพื่อให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ และให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและชีวิตประจำวันของนักเรียนให้มากที่สุด เปิดโอกาสให้เอกชนได้ผลิตหนังสือเรียนและควรมีการประกวดหนังสือเรียนเพื่อให้ได้หนังสือเรียนที่มีมาตรฐานที่ดีที่สุด

2. ผู้เรียบเรียง หรือผู้จัดทำหนังสือเรียน ควรปรับปรุงเนื้อหาให้ทันสมัย เสนอเรื่องที่น่าสนใจเหมาะสมกับวัยของนักเรียน การใช้ภาษาควรรีบทัดเจนถูกต้อง ควรเสนอแนะกิจกรรม เกมสัประคบการสอน และบรรณานุกรม รวมทั้งเขียนบทสรุปเนื้อหาแต่ละบทเพื่อความสะดวกและให้เป็นประโยชน์แก่ผู้ใช้แบบเรียนให้มากที่สุด

3. ผู้เรียบเรียงหรือผู้จัดทำควรประสานงานกับผู้จัดพิมพ์หนังสือ เรียบเรียงอย่างจริงจัง เข้มงวด เพื่อให้ไคหนังสือเรียนที่มีคุณภาพในคานขนาดรูปเล่ม การเย็บเล่ม ปกภาพปกและภาพในเรื่อง ตลอดจนคุณภาพการพิมพ์ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. ผู้จัดพิมพ์หนังสือเรียนควรคำนึงถึงประโยชน์ของผู้ใช้เป็นสำคัญ ดังนั้นจึงควรคำนึงถึงคุณภาพมากกว่าราคา ลักษณะของหนังสือเรียนที่ดีมีคุณภาพไว้มาก ในการจัดพิมพ์ควรไคศึกษาถึงความต้องการด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นส่วนประกอบของหนังสือเรียนด้วย

5. สำหรับครูภาษาไทย

ก. ครูควรศึกษาเกณฑ์ในการวิเคราะห์หนังสือเรียนและนำเกณฑ์นั้นมาวิเคราะห์หนังสือเรียน ซึ่งมีผู้เรียบเรียงหลายท่านไคจัดทำขึ้นในสาขาวิชาเดียวกันเพื่อเลือกให้เด็กเรียนข้อไ�ในเล่มที่ดีและเหมาะสมที่สุด ครูควรไ�หลาย ๆ เล่มประกอบกันในการเรียนการสอน

ข. หลังจากพบขอบกพรองของหนังสือเรียนเล่มใดครูควรแจ้งให้ผู้จัดทำทราบ

ค. ครูควรแนะนำให้เด็กเรียนไ�หนังสือเรียนอย่างถูกต้อง และไ�ประโยชน์จากหนังสือเรียนไ�มากที่สุด

ง. ครูควรไ�วิธีสอนหลักภาษาไทยที่น่าสนใจหลาย ๆ แบบจะช่วยให้นักเรียนไ�รับความสนุกและพึงพอใจในการเรียน ตลอดจนไ�รับความรู้จากวิชาไ�ด้วย

จ. ถึงแม้วหนังสือเรียนจะเป็นอุปกรณ์การเรียนการสอนที่สำคัญ ครูก็ไ�ควรยึดเป็นหลักที่แน่นอนตายตัวเสมอไป ควรเรียนหลักภาษาไทยจากการสังเกตภาษาที่ไ�ในชีวิตประจำวัน โดยมีหนังสือเรียนเป็นที่พึ่งเพื่อหาข้อสรุปข้อยุติในขณะนั้นไ�ด้วยกัน

6. นักเรียนควรเป็นผู้ที่สนใจศึกษาคนควาความรู้จากหนังสือหรือเอกสารอื่น ๆ รวมทั้งจากสิ่งไ�แวดล้อมตนเอง จะเป็นการช่วยเพิ่มประสบการณ์ การมีวิจารณญาณ และจะเป็นนักเรียนที่เรียนภาษาไทยเพื่อนำไปไ�ในการไ�ภาษาในชีวิตประจำวันไ�อย่างสมบูรณ์

7. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

ก. ควรไ�มีการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของครูและนักเรียนเกี่ยวกับหนังสือเรียนวิชาหลักภาษาไทยและการเรียนการสอนวิชาหลักภาษาไทยในเขตการศึกษาอื่น ๆ ด้วย เพื่อจะไ�ทราบปัญหาและข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องไ� เพราะแต่ละท้องถิ่นย่อมมีปัญหา หรือมีความ

ทองการในค้ำบต่าง ๆ แทกต่างกันออกไป

ข. ควรไค้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับหนังสือเรียนวิชาหลักภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เลม 1 ของกระทรวงศึกษาธิการ อีกครั้ง หลังจากไค้มีการใช้หนังสือเรียนและการใช้หลักสูตรฉบับปีพุทธศักราช 2521 นี้ นานไประยะหนึ่ง เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ทำเมื่อไค้ใช้หนังสือเรียนเกือบ 2 ปีเท่านั้น ระยะเวลาจะช่วยให้ครุมีความเข้าใจและคุ้นเคยกับหลักสูตร วิธีสอน และเนื้อหาวิชานี้ ซึ่งอาจทำให้สภาพการเรีบนการสอนหลักภาษาเปลี่ยนแปลงไป

ค. ควรไค้มีการวิจัยเกี่ยวกับหนังสือเรียนวิชาหลักภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เลมอื่น ๆ ของกระทรวงศึกษาธิการ และของเอกชนควย เพราะหนังสือเรียนหลักภาษาไทยเหล่านั้นมีความแตกต่างจากหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เลม 1 ของกระทรวงศึกษาธิการ ในค้ำบต่าง ๆ เช่น ค้ำบรูปเล่ม การพิมพ์ และวิธีการเขียน ทั้งๆ ที่เป็นระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเหมือนกัน.

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย